

Postovani kolegice i kolege, dragi gosti i prijatelji,

Prošlo je 26 godina od osnivanja Prirodnjačkog muzeja Crne Gore odlukom Skupštine Crne Gore. Dug je period razvoja ovog muzeja, praćen mnogobrojnim teškoćama i problemima kao i svaka druga ustanova u začetku. Pojava Prirodnjačkog muzeja na tlu Crne Gore je predstavljala jednu prekretnicu i krunu poodavno ranije započetih priprema i napora kolega iz Crne Gore i izvan nje, da se jedna takva ustanova osnuje u Podgorici, koja bi objedinjavala brigu i cjelokupno saznanje o živoj i neživoj prirodi Crne Gore.

Ne ulazeci u istorijat samog muzeja, koji je lijepo prikazan u izdanju Prirodnjačkog muzeja: „26 godina očuvanja prirodnog bogatstva Crne Gore“, sada, posle 26 godina, možemo sagledati koliko smo uspjeli u toj zamisli kroz cjelokupni rad Prirodnjačkog muzeja.

Popunjenost Muzeja visokoobrazovanim kadrom (većina kustosa su doktori nauka) koji prate i proučavaju prirodu Crne Gore, njeno stanje i potrebe njene zaštite, formiranje odjela i zbirke organskih i neorganskih eksponata, depoa za skladištenje sakupljenog materijala, iako u okvirima velike skućenosti radnog i izložbenog prostora i ograničenih finansijskih sredstava, uspjela je stvoriti mogućnost značajnog djelovanja ovog muzeja na naučnom, obrazovnom i kulturnom nivou. Moramo naglasiti pozitivnu radnu klimu u samom muzeju koji je omogućio usavršavanje kustosa u svojoj struci, i podigao naučni, obrazovni i kulturni rad na jedan viši nivo.

To se svakako ogleda, pored sakupljanja organskog i neorganskog materijala za zbirke, i u organizovanju mnogobrojnih izložbi u Muzeju i u prostorijama drugih ustanova i gradova, saradnja sa muzejima okolnih zemalja i njihovim saradnicima, publikovanjem naučnih i stručnih radova u raznim Crnogorskim i inostranim časopisima. Posebno moram naglasiti da Prirodnjački muzej intenzivno radi na proučavanju i praćenju stanja biodiverziteta u Crnoj Gori kao i publikovanju radova kroz njegov naučni časopis NATURA MONTENEGRINA.

Rad kustosa nije bio lak u ovakvim uslovima: Kustosi pedagozi su često morali obilaziti druge ustanove u Podgorici radi dobijanja privremenog izložbenog prostora za pojedine muzejske izložbe, obilazili su škole radi animiranja učenika da svojim radovima učestvuju u pojedinim izložbama muzeja. Kustosi zaduženi za zbirke, obilazili su, a i sada obilaze, razne terene po Crnoj Gori često u teškim

vremenskim uslovima, otežanim pristupom tih terena, radi sakupljanja materijala itd.

Gdje je Prirodnjački muzej u ovom vremenu?

U današnjoj eri koju još zovemo ANTROPOCEN, odvija se veliko isčezavanje mnogih vrsta životinja, biljaka, gljiva, odvija se intenzivna eksploatacija ruda i minerala, intenzivira se poljoprivreda i stočarstvo, praćeno uništavanjem šuma, hemijskim i radioaktivnim zagadjenjem vazduha, vode, kopna i mora, nerazgradivom plastikom, prekomjernim zahvatima voda i eksploatacijom živog svijeta kroz antropogene aktivnosti. Sve je to praćeno i Globalnim zagrijevanjem, koje je djelimično pospješeno antropogenim aktivnostima.

U ovakvoj današnjoj situaciji, značaj prirodnjačkih muzeja uopšte, a posebno u Crnoj Gori, postaje svakim danom sve veći, iako toga mnogi nisu svijesni, a možda i nezainteresovani.

Kako Prirodnjački muzej u svojoj aktivnosti ima trojaku ulogu i zadatak u odnosu na društvo i teritoriju koju pokriva: **naučnu, obrazovnu i kulturnu**, reći ću samo nekoliko riječi o tome.

NAUČNU: važnost sakupljanja i proučavanja biodiverziteta koji je ugrožen antropogenim aktivnostima, a primjerke svih vrsta čuvati u muzejskim zbirkama kao dokaz o njihovom postojanju i rasprostranjenju. Te zbirke su osnova za sva ostala naučna istraživanja (zoogeografska, taksonomska, fizioloska, ekološka, genetska itd). S druge strane, zbirke predstavljaju **prozor u prošlost Crne Gore**, njenih područja i biodiverziteta, kakvi su nekada bili prije sadašnjih antropogenih velikih uticaja (brane, urbanizacija, putevi, kaptiranje izvora i voda, itd).

Kako je Crna Gora jedna od biodiverzitetom najbogatija regija u Evropi, taj biodivezitet **predstavlja nacionalno blago Crne Gore** koje treba zaštititi i po kojemu je ona veoma poznata u svijetu. Stoga i dolaze svake godine mnogobrojni istraživači i sakupljači biodiverziteta u Crnu Goru, sakupljaju i odnose primjerke, opisuju nove vrste koje objavljuju u svojim naučnim časopisima, a tipovi ostaju u tim muzejima umjesto kod nas u muzeju. Tu je država koja treba da reguliše taj problem na odgovarajući način.

Medjutim, da bismo saznali sadržaj biodiverziteta na teritoriji Crne Gore, treba da se taj biodiverzitet detaljno prouči što prije, kako bismo znali šta imamo, koji su relikti, koji su endemi, koje su rijetke ili na neki drugi način jedinstvene vrste, kako bismo znali šta treba od toga zaštititi i na koji način; na kraju da možemo sagledati stepen moguće eksploatacije tog biodiverziteta u okviru održivog razvoja. Tu je uloga Prirodnjačkog muzeja od ključnog značaja, naravno ukoliko ima odgovarajuću podršku društva i organa koji muzej finansiraju.

Crnogorska akademija nauka i umjetnosti već više od decenije pomaže u tome kroz projekat Biodiverzitet Crne Gore, podstičući istraživanja u Crnoj Gori i štampanje niza radova o diverzitetu pojedinih grupa organizama ove zemlje.

Vjerujem da je ova izložba samo nagovještaj buduće plodne saradnje, ne samo između institucija kao što je CANU, Univerzitet Crne Gore, Institut za biologiju mora u Kotoru, i institucija zemalja u okruženju, nego i između naučnih radnika, speleologa, planinara, privrednika i drugih ljubitelja prirode.

Poželimo Prirodnjačkom muzeju uspješan nastavak i njegove OBRAZOVNE DJELATNOSTI kroz izložbe, predavanja i saradnju sa odgovarajućim fakultetima, institutima i njihovim stručnjacima, da pokaže sve vrijednosti i jedinstvene karakteristike prirode i njenog biodiverziteta, ukazujući pomoć mladim istraživačima i studentima koji pokazuju interes za prirodu i njene segmente, i želju da zaštite te postojeće prirodne ljepote i bogatstvo upravo kroz sprovođenja programa Održivog razvoja.

KULTURNU DJELATNOST muzej uspješno sprovodi kroz podizanje svijesti ljudi o pravilnom odnosu njih prema prirodi, o potrebi sprečavanja zagađenja te prirode svijesno ili nesvjesno. Kad ljudi počnu da uživaju u prirodi i nauče kako da gledaju na ljepote prirode i šta im ona sve lijepo pruža, onda će i oni sami početi poštovati i braniti tu prirodu od uništenja.

Ipak moramo biti svjesni, da određenim kategorijama ljudi ne odgovara ni proučavanje biodiverziteta niti očuvanje prirode, jer se time ograničava njihovo slobodno, najčešće neodgovorno ponašanje i nekontrolisano zahvatanje u prirodna bogatstva.

Nadam se da ćete, odlazeći sa ove izložbe, svaki od vas ponijeti u svom srcu barem mali dio naših želja za dalji prosperitet Prirodnjačkog muzeja, dio našeg ponosa takve lijepe prirode i biodiverziteta, kao i naših zabrinutosti i osjećaja potreba zaštite prirode Crne Gore i njenog cjelokupnog živog svijeta.

Na kraju, ostaje nam želja i apel, da država napokon nađe sredstva i mogućnost da Prirodnjački muzej dobije svoju zgradu i odgovarajući izložbeni prostor, kako bi uspješno mogao sprovesti sve gore navedene obaveze i aktivnosti za dobrobit cijele Crne Gore.. Stoga poželimo Prirodnjačkom muzeju daljni uspješan i plodan rad.

Akademik Gordan Karaman 30. mart 2022.